

Karin Hedeklint
Avdelningen Regioner och miljö

Möte i användarrådet för statistik över mark- och bebyggelse

1 oktober 2019

Närvarande:

Olov Schultz, Boverket, ordförande
Eva Liedholm Johnsson, KTH Fastighetsvetenskap
Fredrik Isaksson, Sveriges Byggindustrier (pnt 1-7)
Hanna Ridefelt, Formas
Helen Ekstam, Regeringskansliet
Jan-Ove Östbrink, Sveriges kommuner och landsting (pnt 7-10)
Jessica Svännel, SLU Alnarp
Lars-Gunnar Krantz, Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Peter Möller, Region Dalarna, RegLab
Ragnar Bengtsson, Hyresgästföreningen
Sara Klinga, Sveriges allmännyttan (tidigare SABO)
Tomas Ernhagen, Fastighetsägarna (pnt 1-7)
Ulrika Roos, Lantmäteriet (ersätter Marika Ström)

Från SCB

Christina Ekblom, RM/SBT
Karin Hedeklint, RM/SBT
Lovisa Sköld, BV/EV
Mikael Schöllin, RM/LEDN
Tommy Lindkvist, RM/SBT (pnt 7)
Viveka Palm, RM/LEDN (pnt 8)
Jerker Moström, RM/SBT (pnt 8)
Linus Rispling, RM/SBT (pnt7-10)

Förhinder:

Marika Ström, Lantmäteriet
Olle Samuelsson, IQ Samhällsbyggnad
Roger Gustafsson, Boverket

1 Mötet öppnas

Ordföranden Olov Schultz hälsade välkommen och öppnade mötet.

2 Godkännande av dagordning

Dagordningen godkändes utan ändringar.

3 Anteckningar från föregående möte

Anteckningarna godkändes utan ändringar och lades till handlingarna.

4 Nästa möte

Datum och tid för nästa möte är den 9 mars 2019, kl. 10:00-cirka 15:00. Möteslokal blir i Garnisonen konferens, Karlavägen 100, Stockholm.

Ämnen på nästa möte blir:

- Fastighetsförvaltningsindex. SCB presenterar produkten.
- Fastighetsägarna berättar om användning av fastighetsförvaltningsindex och annan statistik.
- Digitala detaljplaner. Boverket och Lantmäteriet presenterar.
- Diskussion med SCB om hur digitala detaljplaner kan användas i statistikproduktionen.

5 SCB-frågor

Mikael Schöllin, SCB

SCB:s strategi

SCB arbetar med en ny vision och strategi. Den nya visionen är: *Vi ger samhället användbar statistik att lita på.* Under den finns fem övergripande mål:

1. Användbar statistik och data
2. Smart datafångst
3. Innovativ, effektiv, säker statistikproduktion
4. Medarbetare som utvecklar verksamheten och sig själva
5. Vi gör det tillsammans

Varje mål är kopplat till delmål/effekter som ska uppnås. Effekter av *Mål 1 Användbar statistik och data* är t.ex. att användarna litar på SCB och att de lätt hittar statistiken, samt att SCB levererar statistik och data som är aktuell och relevant. Delmålen ska prioriteras i SCB:s handlingsplan för 2020.

I strategiarbetet har SCB identifierat fyra punkter där kraftsamling ska ske 2020-2022:

- a) Öppen data
- b) Minska uppgiftslämnarbördan (nya datakällor etc)
- c) Öka referenser i media (som mått på statistikens nytta)
- d) Förbättrad arbetsmarknadsstatistik

Översyn av statistikområden

SCB genomför en översyn av områdena i systemet för den officiella statistiken. Syftet är att se över brister i statistikens innehåll, för att hålla den aktuell och relevant. Totalt finns 22 övergripande områden, med

delområden. I översynen ingår att kartlägga behov inom varje statistikområde, samt att kartlägga samband mellan dem.

De statistikområden som är mest relevanta för det här användarrådet är:

- Boende, byggande och bebyggelse
- Miljö; Markanvändning
- Befolkning; Befolkningsstatistik; Hushåll

Se även årsrapport för officiell statistik 2018:

https://www.scb.se/contentassets/0868a642098a46b995fe3f044a5df459/sos_rapport_2018_slutlig_webb.pdf

SCB i omvärlden

Konferenser och seminarier

- Järvaveckan 2019: SCB deltog med flera seminarier, samt tog fram underlag till en rapport som släpptes samtidigt och som avsåg att belysa situationen i utsatta områden.
https://jarvaveckan.se/wp-content/uploads/2019/08/PERSPEKTIV_2019_Tvåusen_svar_fran_Sveriges_utsatta_omraden.pdf
- Konferens om registerforskning, 6 november:
<https://www.scb.se/vara-tjanster/kalendarium/Registerforskning-2019/>
- Statistikforum 14 november: Konferens om officiell statistik.
<https://www.scb.se/vara-tjanster/kalendarium/statistikforum/>

Ny statistik

SCB publicerar en rapport över uppföljning av målen i Agenda 2030. Rapporten innehåller statistik som beskriver hur Sverige uppfyller målen, utifrån indikatorer. <http://www.scb.se/mi1303>

Fråga från användarrådet:

Hur når SCB de yngre generationerna med sin statistik?

SCB svarar: Vi har tagit fram riktat material till lärare i skolor och på SFI. På SCB:s webbplats finns studiehandledning kopplad till lättillgänglig information. I SCB:s strategiarbete har vi aktivt arbetat med målgrupper, där elever/skola/lärare är en stor användargrupp.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/sverige-i-siffror-for-larare/>

6 Bordet runt

Rådets ledamöter berättar kortfattat om nyheter i sin organisation, samt kommenterar utskickade lägesrapporter.

Ledamöterna var överens om att SCB:s lägesrapporter presenterar relevant och intressant information. Ofta sprids de vidare inom organisationerna, för att informationen ska nå fler.

Region Dalarna och RegLab

Sveriges regioner jobbar nu med sina regionala utvecklingsstrategier. Målen i Agenda 2030 är en viktig del i strategiarbetet, särskilt de mål som handlar om klimatet. Analyser och statistik är viktiga underlag för att beskriva utgångspunkter för målsättningarna.

Region Dalarna arbetar med ett anbud för en studie som ska beskriva befolkning i Dalarna, inklusive besökare. Man ska testa om mobildata kan användas. Metodarbetet kommer att göras av Uppsala universitet, med hjälp av data från en teleoperatör. Integritetsfrågan kommer att vara viktig.

I ett projekt tillsammans med region Gävleborg ska man undersöka tillgänglighet via kollektivtrafik. Man har beställt rutdata med boendeadresser och arbetsställen, från SCB. Region Dalarna följer med intresse SCB:s pågående metodstudier om mobildata.

Sveriges byggindustrier

Arbetar med Färdplan för en klimatneutral byggbransch. <https://www.sverigesbyggindustrier.se/fardplan2045>. Det ska snart hållas ett informationsmöte om det. Mer information kommer att publiceras på organisationens webbplats.

Den 23 oktober släpps en ny konjunkturrapport. Det blir ett viktigt underlag inför avtalsrörelsen som startar efter årsskiftet.

Hyresgästföreningen

Organisationen har en analysavdelning som arbetar med samhällsfrågor och tar fram underlag till debatter. Frågor som de jobbar med nu är bland annat:

- Analys av kommunernas skuldsättning och om det kan förklara hur kommuner fattar bostadspolitiska beslut.
- Bostadspolitik i Europa.
- Rapport om utökat investeringsstöd.
- Rapport om markanvändning.

Lantmäteriet

Fortsätter arbetet med regeringsuppdrag inom samhällsbyggnad och digitalisering. En viktig del är temat *Smartare samhällsbyggnadsprocess*. Prioriterade teman där är *Digitalisering av detaljplaner* och *Byggnader*.

Kvalitet i geodata: Utvecklar ny verksamhet för det i Kiruna. Rekryteringen av medarbetare där är klar.

Verksamheten kring fastighetsbildning fortsätter som vanligt.

KTH

Fyra prioriterade områden har lyfts fram av skolans rektor:

- Digitalisering

- Jämställdhet på arbetsplats och utbildning
- Hållbar utveckling i forskning och utbildning
- Internationalisering

En kvalitetsrevision kommer att genomföras.

En reflektion på SCB:s lägesrapport var att frågor kring vattenanvändning blir allt viktigare. Då är underlaget från SCB betydelsefullt.

Sveriges allmännyttas

Namnbytet, från SABO till Sveriges allmännyttas, är en stor fråga nu.

Digitalisering är ytterligare en stor fråga.

Organisationen välkomnar nu associerade medlemmar, d.v.s. hyresvärdar som inte ägs av kommuner.

<https://www.sverigesallmannnytta.se/medlemsinformation/associerat-medlemskap/>

Projektet *Allmännyttans klimatinitiativ* startade under hösten, med målet att de allmännyttiga bostadsföretagen ska vara fossilfria senast 2030, samt minska energianvändning med 30 procent. Statistik behövs för att mäta det arbetet.

<https://www.sverigesallmannnytta.se/hallbarhet/allmannnyttans-klimatinitiativ/>

SLU Alnarp

Klimatförändringarna genomsyrar både forskning och utbildning.

Diskussionen handlar övergripande om hur organisationen ska hantera debatt och frågor med kopplingar till klimatförändringar.

Barnkonventionen blir lag i Sverige. SLU arbetar mycket med barnperspektiv, t.ex. avseende barns utemiljö på skolgårdar och förskolor.

SLU analyserar kontinuerligt grönstrukturer och vegetation. Med anledning av det undrar SLU hur SCB definierar begreppet *grönområde* i sin statistik. Det finns flera perspektiv att fånga, både det allmännyttiga som främst avser rekreation och det som avser biodiversitet och dagvattenhantering. SLU önskar att SCB inkluderar fler variabler i statistiken, t.ex. genom att redovisa fler markägare eller på annat sätt klassificera marken. SCB svarar att det är idag svårt att göra eftersom heltäckande nationellt underlag saknas. Men man hoppas på bättre dataunderlag i framtiden.

Formas

Fokus på Agenda 2030 och hur forskning kan verka som stöd för att Sverige ska uppnå målen i Agendan.

Arbetar med underlag till nästa forskningsproposition. Underlaget lyfter bland annat:

- Förslag till uppdrag inom social bostadspolitik, som fortsättning på tidigare projekt med fokus på fastighetsekonomi och kvantitativa studier.
- Datainfrastrukturer, inklusive mindre behov som tillgång till data och öppen tillgång.

I utlysningar har Formas även fokus på andra aktörer än forskare, såsom kommuner, regioner och andra samhällsaktörer i offentlig sektor. De kan därmed delta i ansökning av forskningsmedel. Det kan t.ex. gälla projekt för samhällsplanering i omställning. Formas hjälper även till att matcha ihop aktörer och att skapa forskningskonsortium.

Pågående projekt inom:

- Socialt byggande
- Turism och samhällsplanering
- AI för vattenkartering, samt laserscanning från Lantmäteriet, riksskogstaxeringen etc.
- Invasiva arter, information riktad till privata trädgårdar.

Formas har ett allmänt fokus på tillgänglighet, genomslag och samverkan. Mer information finns på webbplatsen <https://www.formas.se/>

Regeringskansliet

Arbetar framförallt med budgeten och det s.k. 73-punktsprogrammet/januariavtalet, den politiska överenskommelse som gjordes inför regeringsbildningen. En uppgift blir att ge Boverket uppdraget att beräkna bostadsbristen, som ska vara klart augusti 2020.

Betänkandet Ett gemensamt bostadsförsörjningsansvar (2018:35) gemensambereads inom Regeringskansliet.

Följer med intresse SCB:s utveckling av hushållsstatistiken, som beskrevs i lägesrapporten. Även SCB:s statistik över hyror, bostadsbyggande och bygglov är intressant .

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Länsstyrelsen har verksamheter som knyter an till samtliga delar av Agenda 2030.

Digitalisering och kvalitet i geodata är viktigt för bra planeringsunderlag.

Samtliga länsstyrelser har gjort bostadsanalyser och presenterat resultaten av dem. Nu pågår diskussioner om fortsatt arbete. Läget för bostadsmarknaden är bekymmersamt eftersom det inte finns bostäder för alla.

Reflektion på SCB:s lägesrapport: Efterfrågar statistik över boende i nyproduktion. Det saknas övergripande och tillförlitliga kunskaper om rörelser på bostadsmarknaden.

Fastighetsägarna

Hållbarhetsfrågor är i fokus. Den 21 oktober anordnas en konferens om social hållbarhet och fastighetsägarnas roll i utsatta områden.
<https://www.fastighetsagarna.se/aktuellt/kalender/2019/stockholm/konferens-hur-vander-vi-utvecklingen-i-utsatta-bostadsomraden/>

Följer arbetet med januariavtalet, särskilt frågor avseende hyressättning, byggproduktion med mera. Även den politiska diskussionen om skatter intresserar Fastighetsägarna.

En ny konjunkturrapport är på gång.

Vid årsskiftet publiceras Fastighetsägarbarometern.

I regionerna pågår hyresförhandlingar.

Boverket

Arbetar med det tidigare nämnda regeringsuppdraget att definiera och mäta bostadsbristen i Sverige.

Det nordiska samarbetet avseende bostadspolitik har ökat, inom det nordiska ministerrådet. Ministrarna har träffats och uppföljningsmöte är planerat.

Inom Norden och EU diskuteras bland annat likartade byggregler för en bättre gemensam byggmarknad. Det gäller t.ex. regler för tillgänglighet. Som ordförandeland för EU driver Finland nu frågor om hållbarhet i byggproduktionen.

EU-samarbetet utvecklas för att öka påverkansmöjligheter i tidiga skeden. 2019/2020 förbereds långtidsbudget och strukturfondsprogram för perioden 2021-2027 och Sverige är ordförandeland våren 2023. Boverket ska mer aktivt kunna bistå Regeringskansliet.

Samarbete med byggherrar avseende bostäder.

Samarbetar med SKL m.fl. i ett regeringsuppdrag med fokus på arkitekturgestaltning av livsmiljöer, t.ex. inom vården.

Samarbete med Lantmäteriet avseende digitalisering, med fokus på digitala detaljplaner och likformiga planbestämmelser.

Boverket är intresserat av en aktualisering av hushållningsförordningen för mark och vatten, d.v.s. riksintressen. Det behövs tydligare definitioner, eftersom det ofta uppstår oklarheter i det gamla systemet.

Sveriges kommuner och landsting (SKL)

Inför SKL:s kommande mandatperiod (släpar efter med 1 år jämfört med de allmänna valens mandatperioder) hålls en kongress i november. Där bestäms inriktningen för de kommande fyra åren.

<https://skl.se/tjanster/kurserochkonferenser/kalenderhandlingar/kongress.24458.html>

Sammanställer underlag kring bostadsfrågor, t.ex. avseende statligt stöd till bransch och kommuner. Kommuner upplever bland annat problem med statliga hinder och överprövningsgrunder.

SKL önskar att varje kommun och region i landet får ett exemplar av publikationen Markanvändningen i Sverige 2015.

7 Priser för nyproducerade bostäder

Tommy Lindkvist, SCB

Uppföljning efter den introduktion av ämnet som gavs på användarrådets föregående möte.

Statistik över byggnadskostnader presenteras i produkten *Priser för nyproducerade bostäder*. Det finns också byggnadsprisindex, som är helt beroende av produkten *Priser för nyproducerade bostäder*, men som tillhör ett annat statistikområde.

Syftet med statistiken är att belysa priser och prisutveckling, samt teknisk utformning för nyproduktion av ordinära bostäder i flerbostadshus och gruppbyggda småhus. Med pris avses det som byggherren betalar för ett nybyggnadsprojekt.

De under föregående år påbörjade nybyggnadsprojekt, som anmält och beviljats bygglov, ingår i undersökningen. Insamling av uppgifter görs löpande under året. Undersökningen avser att fånga ordinära bostäder, med fokus på flerbostadshus och gruppbyggda småhus. Icke ordinära byggprojekt rensas bort, bland annat bostäder med stora lokalytor, specialbostäder och brandskadeärenden. Samtliga ordinära nybyggnadsprojekt med eller utan statligt stöd ingår.

SCB:s statistik görs på byggherrens prognos av priset och justeras med hjälp av index. Det har inte testats hur väl det stämmer mot det faktiska utfallet, när byggnadsprojektet är klart. Att undersöka det verkliga priset skulle ge en eftersläpning i statistiken på flera år, om den definierade populationen påbörjade bostäder kvarstår.

Om SCB ändrar metoden och istället börjar undersöka datum för färdigställande, blir det ingen konsekvens för aktualiteten. Men om populationen är densamma som tidigare, d.v.s. objekt som är påbörjade, kan aktualiteten bli lidande. En metodstudie kan dock leda till förändringar i ett ytterligare steg, där även populationen ändras.

Givet finansiering vill SCB undersöka statistikens kvalitet avseende precisionen i priser och aktualitet. De frågor som behöver besvaras är:

- Precision; Hur väl stämmer skattningarna? Hur stor är skillnaden mellan pris i prognos och vid färdigställt projekt?
- Aktualitet; Ska undersökningen använda datum för påbörjat eller färdigställt projekt? Orsaken till att påbörjande används beror bland annat på tidigare beslut om minskad uppgiftslämnarbörda.

Kommentarer från användarrådet:

Regeringskansliet är intresserat av projektet. Det finns dåliga kunskaper i branschen om kostnader, vilket kan leda till konsekvenser i byggprojekt.

Hyresgästföreningen: Intresserad av analys över skillnaden mellan olika upplåtelseformer, d.v.s. mellan bostadsrätter, hyresrätter och småhus.

Sveriges byggindustrier: Intressant med en större analys av undersökningens kvalitet. Men fler faktorer behöver ingå i diskussionen om kvalitet och prioriteringar. Uppgifter om skillnader mellan pris och kostnad är svårt att samla in p.g.a. det är företagshemligheter.

Sveriges allmännyttan: Intresserad av projektet och en utveckling av kvaliteten. Det är viktigt att felkällor blir kända.

SLU Alnarp: Finns kostnadsstatistik för bostädernas utemiljöer, såsom gårdar med mera? SCB svarar att det tidigare ingick i statistiken, men mycket togs bort ur undersökningen vid en översyn år 2007.

Möjligheten att hämta data från register istället för enkäter? SCB har inte undersökt den möjligheten närmare.

Inkludera ej alternativa byggprojekt, såsom socialt byggande och bygggemenskaper? SCB svarar att det eventuellt kan ingå i en övrigt-kategori i statistiken. För att det ska kunna redovisas utan sekretess behöver undersökningsobjekten vara tillräckligt många.

Är det tillräckligt tydligt i enkäten om det är prognostiserat pris eller kostnad som ska anges? SCB svarar att de försöker vara så tydliga som möjligt.

Sammanfattning av diskussionen: Inga invändningar mot att SCB undersöker kvaliteten.

8 Agenda 2030

Viveka Palm, Jerker Moström, SCB

SCB:s rapport beskriver hur Sverige uppfyller målen i Agenda 2030. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/miljoekonomi-och-hallbar-utveckling/indikatorer-for-hallbar-utveckling/pong/publikationer/uppfoljning-av-agenda-2030/>

Viveka Palm inledde passet genom att presentera en sammanfattning av resultatet.

Agendan innehåller 17 mål med 169 delmål, vilka ska mätas med 232 indikatorer. SCB deltar aktivt i det internationella arbetet. I en global expertgrupp för indikatorerna har SCB en av två ordförandeposter. Vid framtagandet av agendan blev statistiker inbjudna i arbetet först efter att målen var klara. Därför är det inte alla mål som enkelt kan följas upp med hjälp av indikatorer och statistik.

En positiv effekt av det globala arbetet är att det nu har skapats ett gemensamt språk mellan de organisationer som måste samarbeta i uppföljningen. Det är många fler inblandade nu, jämfört med hur det har sett ut i tidigare arbeten med hållbarhetsmål. En skillnad är att de enskilda länderna behöver engagera sig nu. Tidigare har arbetet främst legat på FN:s egna organisationer.

I Sverige leds arbetet av SCB, som också ansvarar för mätning av de flesta indikatorer. Ytterligare cirka 30 myndigheter deltar i arbetet.

Det är skillnad i fokus mellan global och nationell nivå. Vissa områden är inte aktuella för Sveriges del, t.ex. extrem fattigdom och krig. Då kan Sverige fokusera på andra mål istället.

Resultatet för Sveriges del pekar på ett antal utmaningar att hantera, avseende:

- Klimatgasutsläpp
- Transportsystem
- Mobbing, hot, våld
- Ökande ekonomiska klyftor
- Biodiversitet
- Hälsa och antibiotikaresistens

Jerker Moström presenterade en fördjupning av resultatet för *Mål 11: Hållbara städer och samhällen*. Det är ett brett område som innehåller delmål för bostäder, transporter, urbanisering, naturkatastrofer med mera. För att skapa en tydligare struktur har SCB fördelat delmålen på fyra teman:

- Tillgång till bostäder, kollektivtrafik, offentliga platser
- Hållbar urbanisering
- Städers miljöpåverkan
- Katastrofrisker

Det har varit en utmaning att bryta ned delmålen till sådant som är relevant för Sveriges del. Till exempel blir globala delmål om slum och hälsovådliga bostäder omvandlade till mål för bostadsbrist och trångboddhet på nationell nivå.

Kommentarer från användarrådet:

Skilj på offentliga och allmänna platser. Offentlig plats kan vara privat mark. Undersök om allmänt är detsamma som offentligt ägt? Begreppen behöver inte vara kopplade till markägare. Därför är det svårt att beräkna statistiskt. Tips om Fastighetsnomenklatur i Fastighetsnytt AB, 2018.

Även allmänna hårdgjorda platser, torg med mera, är viktiga ur en demokratiaspekt.

Grönytorna är svåra att klassificera. De går ej att klassificera systematiskt på grund av att nationella heltäckande data saknas. De data som SCB använder måste finnas nationellt. Därför finns behov av en nationell plandatabas.

SLU efterfrågar statistik över totalyta grönt, allmänt tillgänglig grönyta, för rekreation, samt kommunalt förvaltd grönyta.

Formas: Det finns ett stort behov att ensa begrepp kring ämnet Hållbara vistelsestrukturer, såsom blågröna strukturer och transportsystem för alla.

Det saknas en nationell planering, trots att behov av det finns.

Eurostat har mått för bostadskostnader, i form av andel disponibel kostnad per boende.

Det är bra om SCB kan sälla ännu hårdare i vad som är relevant för Sverige. Då kan djupare analyser göras för de indikatorer som anses vara mest relevanta.

Katastrofrisker blir en allt viktigare fråga, mot bakgrund av klimatförändringar.

Hemlöshet är en indikator som är svår att följa upp, på grund av brister i statistiken. Rådet tipsar om Bostadsstrukturenkäten, där det kan finnas data att använda.

Ytterligare kommentarer kan skickas till rådets sekreterare, Karin Hedeklint.

9 Verksamhetsområden; ny statistik under utveckling

Linus Rispling, SCB

SCB arbetar med att utveckla en ny statistik, med hjälp av finansiering från EU. Målet är att klassificera mark genom att koppla ihop ekonomisk aktivitet med data över markanvändning och marktäckning. Områden med ett visst antal anställda och arbetsställen, samt en viss marktyp, ringas in och klassificeras utifrån största bransch i området. Exempel på områdestyper är flygplatser, gruvor, industriområden, nöjesparker, institutionsområden.

Statistiken ska komplettera befintlig statistik om regional markanvändning, samt tätortsavgränsning. Till skillnad mot den befintliga statistiken över markanvändning, kan verksamhetsområdena beskriva Sverige på en mer detaljerad lokal nivå, samt visa ytor där verksamheter är aktiva. Statistiken kommer att ersätta den äldre produkten *Arbetsplatsområden utanför tätort*.

Gränserna runt verksamhetsområdena kommer att publiceras som öppna data.

Kommentarer från användarrådet:

Vilka är användare av statistiken? SCB svarar att statistiken ska kunna användas inom forskning, pendlingsstudier, riskbedömningar etc.

SKL kan förmedla kontakter med kommunala planerare, som kan hjälpa SCB att bedöma vad som är relevant att mäta. Metod och resultat kan diskuteras med dem.

SCB bör beakta säkerhetsaspekten i arbetet, samt tydligare definiera syfte och användning av den nya statistiken.

Statistik över service i tätorter är intressant.

10 Summering och avslutning

Ordföranden summerade och avslutade mötet.